

Õiguskantsler

Egon Veermäe
peadirektor
Sotsiaalkindlustusamet
info@sotsiaalkindlustusamet.ee

Meie 31.01.2020 nr 6-1/191698/2000516

Puuetega inimeste terviseandmete massiline edastamine

Lugupeetud peadirektor

Õiguskantsleril paluti kontrollida, kas Sotsiaalkindlustusamet (SKA) tegutseb õiguspäraselt, kui saadab linnadele ja valdadele nende territooriumil elavate puuetega inimeste isikuandmeid. Andmete saatmise eesmärk on informeerida linnu ja valdu inimeste võimalikust abivajadusest ja aidata omavalitsusi sotsiaalteenuste planeerimisel ja pakkumisel. SKA tugineb andmete edastamisel [sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) §-le 13.

Leian, et puuetega inimeste terviseandmete massiline edastamine SKS § 13-le tuginedes ei ole õiguspärane. Andmete saatmisel ei ole järgitud ka isikuandmete töötlemise tehnilisi nõudeid. Mõistan, et SKA püüab aidata kohalikke omavalitsusi puuetega inimeste toetamisel, kuid austada tuleb ka inimeste eraelu puutumatus. Juhul kui tekib vajadus korraldada sotsiaalhoolekandeteenuste osutamist teisiti, kui SHS võimaldab, tuleb seadust muuta. Inimestele peaks jääma õigus abist ja oma isikuandmete töötlemisest keelduda.

SKA selgituste kohaselt tuginetakse andmete edastamisel SHS §-le 13, mis sätestab, et abivajaja perekonnaliikmed, kohtunik, politsei, prokurör, hoolekande-, tervishoiu- ja haridusasutuse töötaja ja teised isikud peavad teatama abivajavast inimesest või perest sellele kohalikule omavalitsusele, kus abivajaja rahvastikuregistri andmete kohaselt elab. SKA tõlgendab seda sätet nõnda, et kui inimese puue on kindlaks määratud, vajab ta abi ning SKA-l on kohustus sellest linna või valda teavitada.

Õiguskantsleri hinnangul ei anna SHS § 13 SKA-le õigust kõikide puuetega inimeste andmeid linnadele ja valdadele edastada, tuginedes üksnes puude määramise faktile. Sätte eesmärk on kohustada teatama üksnes nendest inimestest, kelle abivajadus on ilmne või tuvastatud, mitte kõigist nendest, kes võivad abi vajada. SHS § 13 viitab sellele, et mõeldud on olukorda, kus kohalik omavalitsus peaks leidma lahenduse parasjagu tema territooriumil viibiva abivajaja abistamiseks.

Sellest tulenevalt ei saa abivajajast teavitamise kohustust vaadelda mitte teoreetilise abivajaduse korral, vaid eeskätt siis, kui konkreetse inimese abivajadus on kindlaks tehtud, näiteks kui SKA on tuvastanud, et inimene vajab linna või valla tagatavat abi. Seega võib objektiivsete asjaolude põhjal eeldada, et inimene vajabki tegelikult abi. Üksnes puue ei pruugi linna või valla pakutavate teenuste kontekstis tähendada abivajadust. SHS § 13 ei võimalda tõlgendust, mis annaks SKA-le

Õiguskantsleri Kantsleil

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

aluse puuetega inimeste terviseandmeid abstraktsetel eesmärkidel (nt linna ja valla sotsiaalteenuste planeerimise hõlbustamine) massiliselt töödelda.

SHS § 15 lõige 1 sätestab, et linn või vald selgitab välja abi taotleva inimese abivajaduse ja sellele vastava abi. Seega on abivajaduse hindamise aluseks isiku enda pöördumine.

SHS § 15¹ annab linnale ja vallale erandina võimaluse selgitada noorte abivajadus välja omaalgatuslikult. Tegemist on proaktiivse teenusega¹, mis võimaldab linnal ja vallal seaduses ette nähtud juhtudel tuvastada noore individuaalne abivajadus ning pakkuda sellest lähtudes kindlat teenust. Seadus sätestab abivajava noore tuvastamise kriteeriumid (SHS § 15¹ lõige 2), töödeldavate andmete selge koosseisu (SHS § 15¹ lõige 4) ja andmetöötlust puudutavad nõuded. Selgelt on kehtestatud õigus kohaliku omavalitsuse abist ja kontaktidest keelduda (SHS § 15¹ lõige 8).

Juhul kui linnad ja vallad soovivad inimeste võimalikku abivajadust proaktiivselt tuvastada ka muudel juhtudel (nt puuetega inimeste puhul), peab see toimuma seaduse alusel. Teenuste planeerimiseks on linnadele ja valdadele võimalik saata isikustamata andmeid. Selleks et teha isikustatud andmed linnadele ja valdadele kättesaadavaks, võib SHS-s kehtestada sarnaselt SHS §-ga 15¹ võimalike abivajajate määramise kriteeriumid, andmetöötlust puudutavad üksikasjad ning õiguse abist ja oma isikuandmete töötlemisest keelduda. Siiski ei ole ka sellisel juhul andmete massiline edastamine vajalik ega põhjendatud. Sotsiaalteenuste ja -toetuste määramiseks saavad linnad ja vallad kasutada [sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrit](#), milles esitatud informatsioon peab olema kättesaadav.

Õiguskantsleri korraldatud koosolekul möönis SKA esindaja, et mainitud isikuandmete edastamise puhul on amet tõlgendanud kehtivat õigust liiga avaralt. Teadaolevalt on SKA nende andmete edastamise praeguseks lõpetanud.

Isikuandmete senine massiline edastamine (sh ilma tehnilisi nõudeid järgimata) on intensiivne sekkumine inimeste eraelu puutumatusse. Selle üle teeb haldusjärelevalvet Andmekaitse Inspeksioon, kes teadaolevalt saatis 22.01.2020 SKA-le sellesisulise järelepärimise.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Andmekaitse Inspeksioon
Sotsiaalministeerium

Erkki Sven Margna 693 8430
ErkkiSven.Margna@oiguskantsler.ee

¹ Vt [teenuste korraldamise ja teabehalduse aluste](#) § 2 lõige 3.